

u.remissvar@regeringskansliet.se

kopia till

u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Beslut

Datum 2025-06-18

Dnr SI 2025:3734

Sida 1 (6)

Yttrande över Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet Ds 2025:9

Regeringskansliets diarienummer: U2025/00797

Skolinspektionen kommenterar i yttrandet de förslag myndigheten tar ställning till eller har synpunkter på. Det innebär att myndigheten avstår från att ta ställning till övriga förslag.

Sammanfattning

Skolinspektionen avstyrker förslaget att ett nationellt mobilförbud ska införas. Myndigheten vill också lämna vissa synpunkter på utformningen av förslaget och ge synpunkter utifrån ett tillsynsperspektiv.

Skälen till att Skolinspektionen avstyrker förslaget är att myndigheten bedömer att det befintliga regelverket är funktionellt och tillräckligt för att hantera mobiltelefoner i skolan. Förståelse och acceptans hos elever kan bäst uppnås genom att som idag ta fram regler i samråd med dem. Att låta beslutsfattande finnas hos rektorer och huvudmän är att ha tillit till professionen och låta de som bäst känner till förutsättningarna på den enskilda skolan ta ansvar för hur trygghet och studiero ska skapas. Skolinspektionen är därför av uppfattningen att dagens system hanterar utmaningarna med mobiltelefoner på ett bättre sätt än ett nationellt förbud.

Myndigheten har noterat en viss förbättring avseende studiero i årets resultat i Skolinspektionens Skolenkät. Den upplevda studieron är bättre jämfört med 2023, framför allt bland elever i årskurs 5, då andelen som svarar att det alltid eller ofta är arbetsro på lektionerna ökat med 4 procentenheter, från 34 procentenheter år 2023 till 38 procentenheter år 2025. Bland elever i årskurs 8 har andelen ökat med 2 procentenheter och ligger nu på 41 procent. Resultaten rörande studiero har tidigare varit tämligen oförändrade över tid.¹ Om det rör sig om en tillfällig förändring eller inte får kommande omgångar av Skolenkäten visa men myndigheten

¹ Skolenkäten, Trygghet och studiero 2025

ser att det är positivt att det ser ut som att den negativa utvecklingen verkar ha avstannat.

Om regeringen väljer att gå vidare med ett nationellt förbud ser Skolinspektionen att frågan om undantag kan behöva utredas vidare. Det bör också förtydligas att skolan fortfarande har ett ansvar att utreda, anmäla och motverka kränkningar som sker över nätet och på sociala medier om dessa har ett samband med verksamheten.

Nedan följer Skolinspektionens synpunkter.

5.5.1 Ett nationellt mobilförbud och bestämmelsens placering i skollagen

Skolinspektionen avstyrker förslaget om ett nationellt mobilförbud.

Skälen till att Skolinspektionen avstyrker förslaget är att myndigheten bedömer att det befintliga regelverket framstår som funktionellt och tillräckligt. Även om den nuvarande regleringen inte har utvärderats än så har huvudmän och rektorer idag en mångårig erfarenhet av mobiltelefonernas negativa inverkan på såväl undervisning som det sociala samspelet på skolan. Mobilfrågan kan därmed i de flesta skolor redan hanteras med stöd av den lagstiftning som infördes 2022.

Förståelse och acceptans hos elever kan uppnås genom att som idag ta fram regler i samråd med dem. I en granskning från 2016 om skolans arbete för att säkerställa studiero framkommer att det förebyggande arbetet med normer och värden är centralt för att skapa en god lärandemiljö och eleverna måste ges möjlighet att delta i utformningen av denna. För att fylla sitt syfte behöver ordningsreglerna förankras i och kopplas till ett värdegrundsarbete som genomsyrar hela verksamheten och som alla känner ett gemensamt ansvar för.² Att låta beslutsfattande finnas hos rektorer och huvudmän är att ha tillit till professionen och låta de som bäst känner till förutsättningarna på den enskilda skolan ta ansvar för hur trygghet och studiero ska skapas. Mot bakgrund av ovanstående ser Skolinspektionen inte att den föreslagna lagstiftningen om ett nationellt mobilförbud är ändamålsenlig.

Om regeringen väljer att gå vidare med ett nationellt förbud ser Skolinspektionen att frågan om undantag behöver utredas vidare vad avser grunder för undantag och med vilken restriktivitet som undantagen ska

² Kvalitetsgranskning 2016 Skolans arbete för att säkerställa studiero, dnr 2015:1405.

kunna tillämpas. Det bör också förtydligas att skolan fortfarande har ett ansvar att utreda, anmäla och motverka kränkningar som sker över nätet och på sociala medier om dessa har ett samband med verksamheten.

Skolinspektionen ser en risk med att ett nationellt mobilförbud kan leda till att skolhuvudmän och rektorer minskar det förebyggande arbetet med att skapa en trygg digital miljö. I och med att skolan ska vara mobilfri kan det leda till en föreställning om att de kränkningar som sker med hjälp av mobiltelefoner inte är skolans ansvar. Då dessa kränkningar trots allt ofta sker mellan *elever* anser Skolinspektionen att det bör förtydligas att skolan fortfarande har ett ansvar för att motverka och förhindra denna typ av kränkningar. Skolinspektionen hänvisar härvid även till sin standpunkt att avstyrka förslaget i *Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet* (SOU 2025:26) att begränsa skolans ansvar för kränkningar som sker *i samband med verksamheten* till kränkningar som sker *i verksamheten*.

Eftersom en mobilfri skola under hela dagen troligtvis kommer att leda till fler fysiska möten mellan elever under raster och mellan lektioner ser Skolinspektionen att det förberedande arbetet inför ett eventuellt förbud är viktigt. Skolor behöver än mer än idag förbereda alternativa rastaktiviteter och investera i aktivitetsmaterial samt närvarande personal.

Om eleverna behöver komma i kontakt med personer utanför skolan under skoldagen ser Skolinspektionen att skolan kan behöva tillhandahålla lånetelefoner eller ha en tillgänglig och bemannad expedition eller reception.

Om regeringen går vidare med förslaget så har Skolinspektionen inte några synpunkter på placeringen i skollagen.

5.5.3 Endast elevers mobiltelefoner ska omfattas av ett nationellt mobilförbud

Erfarenheter från en aktuell tillsyn är att elever använder digitala enheter som skolan tillhandahåller till annat än undervisning under lektioner.³ En fråga idag verkar därför vara hur huvudmän kan se till att det finns relevanta begränsningar i skolans digitala enheter som gör att otillåten användning av de digitala enheter som skolan tillhandahåller kan minimeras. Dessa åtgärder har dock inte ingått i nu aktuell utrednings

³ Tematisk tillsyn av användningen av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning i undervisningen, dnr 2024:6721. En rapport från den tematiska tillsynen kommer att publiceras under hösten 2025.

uppdrag men är en fråga att hantera för skolorna. Det kan också konstateras att teknikutvecklingen går snabbt och att ett utpekande av en viss typ av digital enhet i lagstiftning kan göra att reglerna kan behöva ändras inom en snar framtid.

5.5.4 Undantag för pedagogisk användning vid undervisning och undantag för enskilda elever

Om regeringen går vidare med ett nationellt förbud tillstyrker Skolinspektionen förslaget om undantag men har följande synpunkter.

Skolinspektionen anser att det i förarbetena till den nya lagtexten kan behöva förtydligas på vilka grunder eleverna kan undantas från förbudet. Undantagen bör inte tillämpas restriktivt då det kan finnas många olika skäl till att en elev har behov av sin mobiltelefon under skoldagen, såsom ångestproblematik, oro för andra familjemedlemmar eller som en nödvändig trygghet vid upplevd utsatthet. För vissa elever kan tillgången till en mobiltelefon vara avgörande för att våga eller klara av att ta sig till skolan. Anledningarna till att man behöver sin mobiltelefon under skoldagen kan vara personliga och känsliga att dela med utomstående varför undantagen bör vara utformade på ett sätt som skyddar och respekterar den enskildas personliga sfär.

Skolinspektionen saknar också en fördjupad utredning och problematisering kring att undantagen till mobilförbudet inte ska dokumenteras.

Det kommer i vissa fall vara en utmanande uppgift för lärare och rektor att bedöma hur undantagen ska tillämpas. Skolinspektionen ser därför en risk för en oenhetlig tillämpning, såväl inom en skolenhet som nationellt. Den normskapande verkan som utredningen vill uppnå med det nationella förbudet riskerar därmed att i vissa fall få en motsatt effekt, med elever som kommer i kläm och ökade konfliktytor. Genom dokumentationskrav skapas generellt bättre förutsättningar för en mer enhetlig tillämpning. Det ökar också förutsägbarheten och transparensen för elever och vårdnadshavare och ger bättre möjligheter för skolorna själva att följa upp och utvärdera tillämpningen. Krav på dokumentation skapar vidare bättre förutsättningar för Skolinspektionen att följa upp efterlevnaden av både förbudet och undantagen inom ramen för sin tillsyn.

Skolinspektionen skulle därför vilja påtala vikten av att i den fortsatta beredningen överväga möjligheten att införa ett dokumentationskrav alternativt andra vägar att skapa förutsättningar för en enhetlig och rättssäker tillämpning av undantagen. Myndigheten är medveten om att ett dokumentationskrav går i motsatt riktning mot andra aktuella förslag som syftar till att leda till en minskad dokumentation i skolan men att detta är viktigt för enhetlighet och rättssäkerhet.

5.5.5 Skolans ansvar för omhändertagna mobiltelefoner

Om regeringen väljer att gå vidare med ett nationellt mobilförbud ser Skolinspektionen att även frågor om hur hanteringen av omhändertagandet, det vill säga insamlandet, förvaringen och utlämnandet, ska gå till behöver utredas vidare och tydliggöras mer i den fortsatta beredningen.

Skolinspektionen vill här lyfta att även om det är bra att utredningen lämnar utrymme till rektor att beakta skolenhetens förutsättningar när det gäller omhändertagandet så hade det varit till stöd för rättstillämpningen om utredningen gjort en djupare utredning avseende de olika alternativa lösningar för omhändertagande och förvaring som finns och olika konsekvenser av dessa. Skolinspektionen vill också i sammanhanget lyfta att myndigheten i en nyligen genomförd tematisk tillsyn⁴ av högstadieskolor hittat brister gällande skolornas efterlevnad av kravet på rutiner i 5 kap. 4 e § skollagen. Tillsynen visar att ungefär hälften (29 av 60) av de granskade skolorna har brister i förhållande till skollagens bestämmelser om skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning. 20 skolor saknar sådana rutiner och 9 skolor har rutiner som inte når upp till lagens krav. Endast 60 skolor ingår i tillsynen och urvalet är gjort på ett sådant sätt att det inte går att uttala sig om resultatet är representativt på nationell nivå eller inte. Trots detta indikerar resultatet att frågan är svår för rektorerna. Om regeringen väljer att gå vidare med förslaget så är det viktigt att de olika alternativa lösningarna för insamlandet, förvaringen och utlämnandet och dess olika konsekvenser beskrivs mer ingående i den fortsatta beredningen.

5.5.6 Rektors ansvar att besluta om skriftliga rutiner och förslagets förhållande till skol/ordningsreglerna

Att personal, elever och vårdnadshavare är delaktiga i framtagandet av skriftliga rutiner ser Skolinspektionen som viktigt för implementeringen, särskilt vid ett nationellt beslutat mobilförbud.

7.5 Konsekvenser för Skolverket och Skolinspektionen

Med hänsyn till de olika lagförslag som just nu bereds ser Skolinspektionen inte att det är möjligt att i nuläget ha en överblick över alla förslags samlade påverkan på myndigheten. Skolinspektionen kan komma att behöva

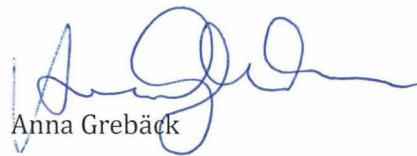
⁴ Se till exempel dnr SI 2025:741, SI 2025:1185, SI 2025:229 och SI 2025:456. En rapport från den tematiska tillsynen kommer att publiceras under hösten 2025.

återkomma om ekonomiska och andra konsekvenser när helheten av vilka förslag som kommer att realiseras blir känd.

I ärendets slutliga handläggning har följande personer deltagit:
chefsjuristen Klara Cederlund, stabschefen Torun Rudin och utredaren
Anna Grebäck (föredragande).

Marie Axelsson
Generaldirektör

Anna Grebäck
Föredragande, utredare